

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ในพยัญชนะวรรค มีหลักการสียงโยคอย่างไร ฯ และพยัญชนะวรรคตัวไหนบ้าง ใช้สียงโยคไม่ได้ ฯ
๑. ในพยัญชนะวรรค มีหลักการสียงโยค ดังนี้
พยัญชนะที่ ๑ ซ่อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
พยัญชนะที่ ๓ ซ่อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ่อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็น
ตัวสะกดอย่างเดียว ฯ
พยัญชนะที่ ๒ คือ ข ฉ ฐ ถ ผ และพยัญชนะที่ ๔ คือ ฆ ฌ ญ ฐ ฎ ใช้สียงโยคไม่ได้ ฯ
๒. อาเทโส กับ วิกาโร ต่างกันอย่างไร ฯ อย่างไรใช้ในสนธิอะไรบ้าง ฯ อลาพูนเว ในคำว่า
“อลาพูนเว สารเท” เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๒. อาเทโส กับ วิกาโร ต่างกันอย่างไร คือ อาเทโส ได้แก่ การแปลงสระ แปลงพยัญชนะ หรือ
แปลงนิคคหิต เป็นพยัญชนะ ส่วนวิกาโร ได้แก่ การแปลงสระเป็นสระเท่านั้น
อาเทโส ใช้ในสนธิทั้ง ๓ คือ สระสนธิ พยัญชนะสนธิ และนิคคหิตสนธิ
ส่วนวิกาโร ใช้ในสระสนธิอย่างเดียว ฯ
อลาพูนเว ในคำว่า “อลาพูนเว สารเท” เป็นวิธีการสระสนธิ ตัดเป็น อลาพูนี+อิว
เมื่อลบสระหน้า คือ อิ ที่ อลาพูนี แล้ว วิกาโร คือ แปลง อิ ที่ อิว เป็น เอ ต่อเป็น อลาพูนเว ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. คุณนามชั้นวิเสส มีอะไรเป็นเครื่องสังเกต ฯ
- ข. ปณฺณรสี แปลว่าอะไร ฯ เป็นสังขยาชนิดไหน ฯ
- ค. สติมนตุ ในปฐมาวิภตติ และทุตยาวิภตติ มีรูปแจกอย่างไร ฯ
- ฌ. อมฺห คัพฺทฺ เจพาจะณฺฐีวิภตติ มีรูปแจกอย่างไร ฯ
- ง. กิ คัพฺทฺ มีวิธีแจกอย่างไร ฯ
๓. ได้ตอบคำถาม ต่อไปนี้ คือ
- ก. คุณนามชั้นวิเสส มี ทร อีย และ อียิสสก ปัจจัย ในเสฏฐัตถิต

หรือมีอุปสัค เช่น อติ เป็นบทหน้า เป็นเครื่องสังเกต ฯ

ข. **ปณฺณรสี** แปลว่า ที่ ๑๕ ฯ เป็นสังขยาชนิดปุณฺณสังขยา ฯ

ค. **สติมนฺตุ** ในปฐมาวิภตฺติ และทุติยาวิภตฺติ มีรูปแจกอย่างนี้

	เอก.	พหู.
ป.	สติมา	สติมนฺตา สติมนฺโต
ท.	สติมนฺตํ	สติมนฺเต สติมนฺโต

ฌ. **อมฺห** ศัพท์ เฉพาะฉัฏฐีวิภตฺติ มีรูปแจกอย่างนี้

	เอก.	พหู.
ฉ.	มยํ อมฺหํ มม มํ เม	อมฺหากํ อสมฺหากํ โน

ง. ก็ ศัพท์ (ใคร, อะไร) คงเป็นรูป ก็ อยู่แต่ในนปุงสกลิงค์ ปฐมวิภตฺติ และทุติยาวิภตฺติ เอกวจนะเท่านั้น นอกนั้นแปลงเป็น ก แล้วแจกในไตรลิงค์เหมือน ย ศัพท์ ฯ

๔. **อุปฺปาทยิสฺสุ** เป็นวากอะไร ฯ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ฯ จงแก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้

ก. โสโก วา ภยํ วา ชายนฺติ ฯ

ข. เอวํ กนิฏฺเฐน ตโย สมฺปตฺติโย ปฏฺฐิจฺฉา ฯ

ค. เอวํ ฌมฺเม เทลฺยณฺเต มหาชนฺสส ฌมฺมาภิสฺสมโย อโหสิ ฯ

๕. **อุปฺปาทยิสฺสุ** เป็นเหตุกัตตฺวจาก ฯ

ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ อุ บทหน้า ปทฺ ฐาตุ ในความถึง ลง ฌย ปัจจย

ปัจจยที่เนื่องด้วย ฌ ลบ ฌ เสีย เหลือไว้แต่ ย ลง อุ อชฺชตฺตณฺวิภตฺติ แปลง อุ เป็น อีสฺสุ ฯ

ได้แก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ คือ

ก. แก้เป็น โสโก จ ภยํ จ ชายนฺติ หรือแก้เป็น โสโก วา ภยํ วา ชายติ ฯ

ข. แก้เป็น เอวํ กนิฏฺเฐน ติสฺโส สมฺปตฺติโย ปฏฺฐิจฺฉา ฯ

ค. แก้เป็น เอวํ ฌมฺเม เทลฺยมาเน มหาชนฺสส ฌมฺมาภิสฺสมโย อโหสิ ฯ

๕. **ปุริสฆาตโก** (ปุคฺคฺโล), **นหฺนํ** (อุทก) และ**อานนฺโท** ในคำว่า “โก นุ หาสฺ กิमानนฺโท” คำไหน เป็นรูป สาธนะ และปัจจยอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๕. **ปุริสฆาตโก** (ปุคฺคฺโล) เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ ฌวฺ ปัจจย

ตั้งวิเคราะห์ว่า ปุริสฺ ฆาเตตฺติ ปุริสฆาตโก (ปุคฺคฺโล) ฯ

นหาน์ (อุทก) เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ยุ ปัจจัย

ตั้งวิเคราะห์ว่า นหายติ เตนาติ นหาน์ (อุทก)

อานนโท ในคำว่า “โก นุ หาส โก นานนโท” เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ ลง อ ปัจจัย หรือ
ลง ณ ปัจจัย ตั้งวิเคราะห์ว่า อานนทน์ อานนโท ฯ

๖. บรรดาสมาสทั้ง ๖ มีกัมมธารยสมาสเป็นต้น สมาสไหนบ้าง เป็นนามล้วน ฯ สมาสไหนบ้าง
เป็นคุณล้วน ฯ และสมาสไหนบ้าง เป็นได้ทั้งนามทั้งคุณ ฯ **รชสสิโร** (ราชา), **โสกาภิวโต**
(ปุริโส) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. บรรดาสมาสทั้ง ๖ มีกัมมธารยสมาสเป็นต้นนั้น

ทิกุสมาส และ **ทวันทวสมาส** เป็นนามล้วน, **พหุพพิหิสมาส** เป็นคุณล้วน,

กัมมธารยสมาส **ตปุริสสมาส** และ **อภัยยิวาสมาส** เป็นได้ทั้งนามทั้งคุณ ฯ

รชสสิโร (ราชา) เป็นฉฐฐิภินนาธิกรณพหุพพิหิสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า รโซ สิริสิ (สิริสมิ) ยสส โส **รชสสิโร** (ราชา)

โสกาภิวโต (ปุริโส) เป็นตติยาตปุริสสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า โสเคน อภิวโต **โสกาภิวโต** (ปุริโส)

๗. ปัจจัยในตัทธิตไหนบ้าง ใช้ประกอบกับศัพท์ที่เป็นสังขยาได้ ฯ **จตุกกั**, **ทิวุจจมมิโก** (อตโถ)
ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. ปัจจัยในตัทธิตที่ใช้ประกอบกับศัพท์ที่เป็นสังขยา มี ๓ ตัทธิต คือ

๑. ปัจจัยในปุณตัทธิต ๕ ตัว คือ **ติย** **ถ** **จ** **ม** **อี**

๒. ก ปัจจัย ในสังขยาตัทธิต

๓. ธา ปัจจัย ในวิภาคตัทธิต

จตุกกั ลง ก ปัจจัย ในสังขยาตัทธิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า จตตารี ปริมาณานิ อสสาติ **จตุกกั** ฯ

ทิวุจจมมิโก (อตโถ) ลง **ณิก** ปัจจัย ในตรัตยาตัทธิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า ทิวุจจมเม ปวตตตีติ **ทิวุจจมมิโก** (อตโถ) ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง